

**UCHWAŁA NR XLVIII/278/2014
RADY GMINY DOBRE**

z dnia 29 września 2014 r.

w sprawie zatwierdzenia Planu Odnowy Miejscowości Krzywosądz na lata 2014-2021

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz 594, poz 645, poz 1318; z 2014 r. poz 379, poz 1072) w związku z § 10 ust. 2 pkt 2 lit. b rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Odnowa i rozwój wsi" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (Dz. U. z 2013 r. poz. 501; z 2014 r. poz. 665), Rada Gminy uchwała, co następuje:

§ 1. Zatwierdza się Plan Odnowy Miejscowości Krzywosądz na lata 2014-2021, przyjęty Uchwałą Zebrania Wiejskiego w Sołectwie Krzywosądz z dnia 24 września 2014 r., stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała Nr XXXIV/190/2009 Rady Gminy Dobre z dnia 18 grudnia 2009 r. w sprawie zatwierdzenia Planu Odnowy Miejscowości Krzywosądz na lata 2009-2016.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dobre.

§ 4. 1. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

2. Uchwała podlega podaniu do publicznej wiadomości poprzez ogłoszenie w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Dobre.

Przewodniczący Rady

Tomasz Kuźba

Załącznik
do Uchwały Nr XLVIII/278/2014
Rady Gminy Dobrze
z dnia 29 września 2014 r.

**PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI
KRZYWOSĄDZ
NA LATA 2014 - 2021**

WRZESIEŃ 2014

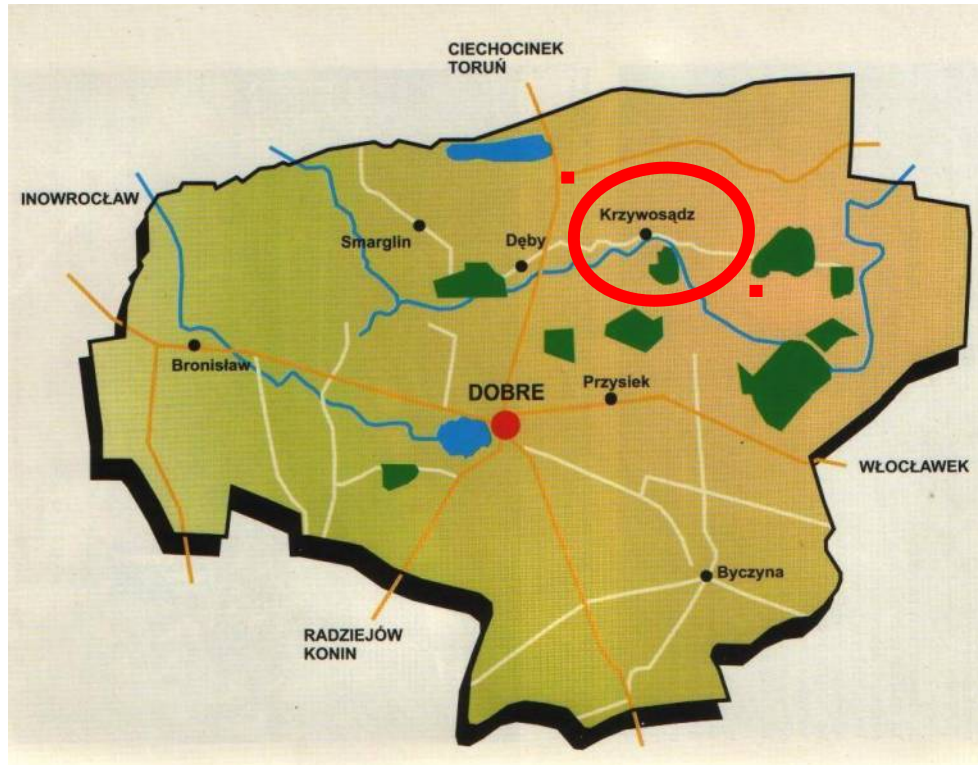
Spis treści

I. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI, W KTÓREJ BĘDZIE REALIZOWANA OPERACJA.....	5
1.1. Położenie miejscowości, przynależność administracyjna, powierzchnia, liczba ludności	5
1.2. Historia miejscowości ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń mających wpływ na powstanie układu przestrzennego.....	6
1.3. Przestrzenna struktura miejscowości	7
Gospodarka.....	8
II. INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI.....	9
Dwór późnoklasycystyczny w Krzywosądzcy z poł. XIX wieku.....	11
Pomnik Nagrobny Heleny z Góreckich-Modlińskiej (1861-1884), wnuczki Adama Mickiewicza.....	11
Parki historyczne.....	12
Zespół cukrowni w Dobrem zachowany jest w historycznym układzie przestrzennym z zachowanymi licznymi historycznymi budynkami fabrycznymi, kolonią budynków mieszkalnych pracowników cukrowni, budynkami publicznymi, gospodarczymi itp. Utrzymana jest funkcja zespołu. Ogólny stan techniczny obiektów jest dobry, niezbędne jest jednak prowadzenie remontów bieżących. Budynki pełniące kiedyś funkcje reprezentacyjne winny być poddane remontom kapitalnym przywracającym dawny reprezentacyjny charakter (np. dawny kantor, willa dyrektora, domy mieszkalne urzędników).	13
Parafia w Krzywosądzcy.....	13
Parafia Wniebowzięcia NMP w Krzywosądzcy należy do dekanatu radziejowskiego. Nie jest znana data powstania parafii. W połowie XVI w. Grzegorz Zakrzewski z przydomkiem Zboży wypędził proboszcza katolickiego, a na jego miejsce obsadził pastora kalwińskiego. Przy tej zamianie Zakrzewski zagarnął także majątek kościelny, także kościelne srebra. Żona Zakrzewskiego utrzymywała dla siebie katolickiego kapelana. W tym czasie katolicy z terenu parafii korzystali z katolickich kościołów w Buczynie i Sędzinie. W roku 1643 na miejsce starego kościoła drewnianego, nowy kościół także drewniany, wystawiony został przez właściciela wsi Stanisława Zakrzewskiego. Nowy kościół z drewna dębowego wystawiony został w roku 1863 przez Józefa Modlińskiego i jego żonę Ludwikę z Biesiekierskich. W 1883 do parafii należały następujące wsie: Krzywosądz, Smarglin, Czołpin, Dobre i Przysiek. Parafia w tym czasie liczyła 1200 dusz.....	13
Turystyczny Szlak Powstania Styczniowego na Kujawach.....	15
III. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI,.....	16
W KTÓREJ BĘDZIE REALIZOWANA OPERACJA.....	16
Analiza SWOT.....	16
3.1. Określenie słabych i mocnych stron sołectwa Krzywosądz.....	16
Mocne strony (STRENGTHS).....	16

Słabe strony (WEAKNESSES).....	17
3.2. Szanse i zagrożenia determinujące rozwój m. Krzywosądz.	17
IV. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I PRZEDSIĘWZIEĆ AKTYWIZUJĄCYCH SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ.....	20
Planowane zadania do realizacji w latach 2014 – 2021	21

I. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI, W KTÓREJ BĘDZIE REALIZOWANA OPERACJA

1.1. Położenie miejscowości, przynależność administracyjna, powierzchnia, liczba ludności

Plan Gminy Dobrze, źródło: www.ugdobre.pl

Miejscowość Krzywosądz położona jest w południowej części województwa kujawsko – pomorskiego, w północnej części powiatu radziejowskiego, w gminie Dobrze. Sołectwo położone jest peryferyjnie w stosunku do większych ośrodków miejskich regionu, do których należą Włocławek (odległość 35 km od Dobrego), Toruń (65 km), Bydgoszcz (80 km) i z dala od głównych arterii komunikacyjnych. Gmina w podziale administracyjnym województwa sąsiaduje:

- od północy z gminą Zakrzewo (powiat aleksandrowski),
- od zachodu z gminą Kruszwica (powiat inowrocławski),
- od południa z gminą Radziejów (powiat radziejowski),
- od wschodu z gminą Osiećciny (powiat radziejowski).

Pod względem geograficznym, Krzywosądz położona jest w południowej części Równiny Inowrocławskiej, na styku z Pojezierzem Kujawskim. Rzeźba terenu jest mało zróżnicowana, w krajobrazie dominują duże przestrzenie z niewielkimi spadkami terenu.

W wewnętrznym podziale administracyjnym gmina Dobre dzieli się na 19 jednostek sołeckich z 22 miejscowościami. **Siedzibą gminy jest wieś Dobre.** Podstawową funkcją gminy jest rolnictwo. Ogólna powierzchnia gminy wynosi 7 083,54 ha¹, co stanowi 11,7% ogólnej powierzchni powiatu radziejowskiego. Użytki rolne zajmują 6 244,56 ha, co stanowi 88,16% ogólnej powierzchni gminy. Powierzchnia m. Krzywosądz stanowi 6,52 % całej gminy i wynosi 461,73 ha, w tym użytki rolne 433,53 ha.

Krzywosądz zamieszkują 275 osoby, {cała gmina 5.540 osób ²}, co stanowi 4,96 % całej populacji gminy. Gęstość zaludnienia wynosi ok. 55 osób/km², natomiast całej gminy 80 osób/km².

1.2. Historia miejscowości ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń mających wpływ na powstanie układu przestrzennego

Wieś najprawdopodobniej istniała już w [XIII](#) w., a jej nazwa pochodzi od nazwiska rodziny Krzywosądów [herbu Niesobia](#), którzy w roku 1228, wraz z Konradem Mazowieckim, podpisać mieli akt nadania Krzyżakom Ziemi Chełmińskiej. W [XVI](#) majątek ziemski w Krzywosądzy należał do rodziny Zakrzewskich h. Ogończyk, a później Niemojewskich. W 1634r. wieś liczyła 22 domostwa i właścicielem był wtedy J.Zakrzewski, posiadający 6 łanów ziemi. Liczba domów w 1662r. zmalała do 9 zabudowań. Wieś zamieszkiwało wtedy 66 osób, w tym: proboszcz, służba kościelna, pół rolnicy, rzemieślnicy oraz żebrak. W roku [1720](#) majątek kupił Joachim Modliński, a w 1779 r. właścicielem Krzywosądzy był podkomorzy brzesko-kujawski Wincenty Modliński. W 1780 r. dobra te przeszły na wdowę po nim Annę z Wodzińskich Modlińską. Mieszkało wtedy we wsi 135 osób. Od 1788 r. Krzywosądz przeszła na własność Aleksandra Modlińskiego, który gospodarzył do 1834r. On też w 1788 r. wystawił we wsi nowy kościół. Krzywosądz znajdował się w rękach tej rodziny do początku [XX](#) w.

W późniejszych latach we wsi było 9 domostw, w tym: dom proboszcza. Mieszkały wtedy tu 74 osoby w tym 20 osób w rodzinach rolników, 11 zagrodników, 9 komorników, 6 rzemieślników, 4 młynarzy i 24 służących. W roku [1827](#) było tu 17 domów i 160 mieszkańców. W roku [1861](#) właścicielem Krzywosądza był Józef Modliński – budowniczy obecnego dworu i fundator kościoła parafialnego. Majątek miał powierzchnię 2193 [mórg](#), w tym 419 mórg lasu i 224 morgi nieużytków.

¹. Źródło: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dobre*, s.11

² Źródło własne: dane z ewidencji ludności Urzędu Gminy, stan na 23.09.2014r

[19 lutego 1863](#) w czasie [powstania styczniowego](#) pod Krzywosądzem doszło do [bitwy](#) oddziałów rosyjskich z powstańcami styczniowymi pod dowództwem [Ludwika Mierosławskiego](#). **Bitwa pod Krzywosądzem** - stoczona [19 lutego 1863](#) w czasie [powstania styczniowego](#) pomiędzy oddziałem powstańczym gen. [Ludwika Mierosławskiego](#) i kolumną wojsk [rosyjskich](#) pod dowództwem płk [Jurija Iwanowicza Szyldera-Szuldnera](#).

Oddział rosyjski w sile 1 000 ludzi z kilkoma działami uderzył na źle uzbrojony i znajdujący się dopiero w trakcie koncentracji oddział Mierosławskiego. Po utrzymaniu swoich pozycji przez kilka godzin [Polacy](#) zmuszeni zostali do odwrotu. Bitwa ostatecznie zakończyła się w [Dobrem](#). Poległych powstańców pochowano w Krzywosądzy i Dobrem. Wśród poległych byli m.in. student J. Wasiłowski - brat [Marii Konopnickiej](#) oraz [Stanisław Gay](#) - syn architekta [Jakuba Gaya](#).

Klęska ta połączona z przegraną [21 lutego bitwą pod Nową Wsią](#) zmusiła Mierosławskiego do złożenia dyktatury i wyjechania do [Paryża](#).

Po [bitwie pod Krzywosądzem](#) - Krzywosądz i [Dobre](#) odwiedziła [Maria Konopnicka](#). Poetka poszukiwała mogiły brata.

W [1883](#) we wsi były następujące domy: murowany [dwór](#) Modlińskich (obecnie [plebania](#)), dom służby dworskiej, 7 domów [włościańsch](#), dom wójta gminy [Sędzin](#), plebania, dom służby kościelnej, [karczma](#) i budynek szkoły. Wieś liczyła wówczas 290 mieszkańców.

Do roku 1894 Krzywosądz znajdowała się pod rządami rodu Modlińskich h. Tępa Podkowa, wtedy wraz ze wsią Smarglin została wystawiona na licytację i sprzedana Aronowi Kosmanowi. Od Kosmana dobra te kupiła w 1895 r. Helena Kobyłańska z domu Iwaszkiewicz, a po jej śmierci Krzywosądz wraz ze Smarglinem nabyła Helena Dzierżykraj-Morawska. Podjęła ona decyzje o rozparcelowaniu majątku. Sprzedała mniejsze lub większe nadziały prywatnym osobom lub towarzystwom. Dwór wraz z ziemią kupiła parafia rzymskokatolicka. Rodowa siedziba Modlińskich została zamieniona na plebanie.³

1.3. Przestrzenna struktura miejscowości

³ M.Eznarska, B. Rolirad „Siedziby ziemiańskie w powiecie radziejowskim”, Radziejów 2004, s. 14

Miejscowość Krzywosądz posiada dobry układ komunikacyjny, łączy się z zewnętrznym układem komunikacji regionu za pomocą drogi wojewódzkiej Nr 266 relacji Ciechocinek – Sompolno, dróg powiatowych Nr 2624C Krzywosądz – Siniarzewo i częściowo Nr 2803c Krzywosądz – Sęczkowo oraz dróg gminnych Nr 180102C Krzywosądz – Krzywosądz, Nr 180125C Smarglin – Krzywosądz. Drogi powiatowe w sieci komunikacji kołowej pełnią rolę powiązań z wojewódzkim układem komunikacyjnym oraz z siedzibami i miejscowościami gmin ościennych.

Miejscowość charakteryzuje się zwartą zabudową ulicową z jednoznacznie zlokalizowanym centrum miejscowości, mieszczącym się w okolicy Szkoły Podstawowej w Krzywosadzy i świetlicy i remizy OSP w Krzywosadzy. Nie ma jednak zorganizowanej i zagospodarowanej przestrzeni publicznej, sprzyjającej nawiązywaniu kontaktów społecznych, gdzie mieszkańcy mogliby się spotykać, czy spędzać wolny czas.

Krzywosądz jest piątą miejscowością gminy pod względem populacji (po miejscowościach Dobre, Dęby, Bronisław, Przysiek). Oprócz tego jest miejscem intensywnej zabudowy jednorodzinnej.

Gospodarka

W porównaniu z sąsiednimi gminami, na lokalnym rynku pracy gmina Dobre uważana była za rejon uprzemysłowiony. Obecnie według danych z ewidencji działalności gospodarczej Urzędu Gminy na dzień 23.09.2014r., na terenie gminy Dobre zarejestrowane są 192 podmioty gospodarcze prowadzące działalność w różnych branżach, w tym 4 we wsi Krzywosądz. Część zarejestrowanych podmiotów gospodarczych posiada zawieszoną działalność gospodarczą lub wykonują ją na terenie innej gminy, jedynie zamieszkując na terenie gminy Dobre.

Występujące w gminie, przedsiębiorstwa o charakterze produkcyjnym, handlowym czy usługowym mają zasięg miejscowy, ale niektóre z nich w typowo rolniczym powiecie radziejowskim mogą być już uznane za duże zakłady pracy.

Miejscowość zaopatrzona jest w telefony, wodę pitną (wodociągi), gaz, a także w kanalizację. Odnowiono również główne drogi przejazdowe przez miejscowość (położono nowy asfalt, oznakowano), a także wybudowano chodniki, które umożliwiają ludziom spokojne poruszanie się i spokojne dojście do kościoła. Wszystkie te inicjatywy zostały zrealizowane dzięki staraniom mieszkańców, a z pomocą Wójta Gminy Dobre.

II. INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI

Infrastruktura techniczna ma duże znaczenie: stanowi element trwałego zagospodarowania, czynnik przyciągający kapitał i nowe inwestycje na ten teren miejscowości i gminy Dobre oraz wyznacza poziom i standard życia ludności. Jest to niezbędną tkanką, która wypełnia przestrzeń, wiąże osiedla, wsie, miejsca pracy umożliwiając prawidłową działalność wszystkich dziedzin gospodarki. Poziom rozwoju infrastruktury mierzony różnymi wskaźnikami, jest jednym z najważniejszych wyznaczników poziomu rozwoju kraju, województwa, gminy. Brak podstawowych elementów infrastruktury technicznej może zniechęcać do podejmowania działalności gospodarczej na danym terenie.

Rozbudowa infrastruktury lokalnej ma dwojaki cel: zmniejszenie kosztów, jakie ponosi inwestor lokalizujący swą działalność na danym terenie, poprawę warunków życia, co może stać się ważnym czynnikiem przyciągającym nowe inwestycje.

Krzywosądz zwodociągowana jest w 100%. W zakresie usług kanalizacyjnych sytuacja jest mniej korzystna. Ścieki gromadzone w nieszczelnych szambach, dowożone są do Gminnej Oczyszczalni Ścieków w Dobrem wozami asenizacyjnymi. Niemniej jednak epoka szamba zaczyna przemijać. Budownictwo jednorodzinne realizowane na terenach wiejskich, nieskanalizowanych wymaga tanich, nowoczesnych i ekologicznych systemów rozwiązywania problemów ścieków.

Rozwiązaniem wydaje się być montaż przydomowych oczyszczalni ścieków, których wg stanu na grudzień 2008r. w sołectwie Krzywosądz było 16 szt. na 199 szt. w całej gminie. Przydomowe oczyszczalnie ścieków stanowią kompletny zestaw do utylizacji ścieków bytowo-gospodarczych, w oparciu o procesy biologiczno-fizyczne.

Gmina Dobrze nie jest zaopatrywana w gaz przewodowy. Posiada jedynie „*Koncepcję programową gazyfikacji*” gminy. Zgodnie z tą koncepcją oraz z „*Analizą efektywności gazyfikacji*” byłego województwa wrocławskiego istnieje możliwość zgazyfikowania gminy Dobrze. Źródłem zasilania będzie projektowany gazociąg wysokiego ciśnienia DN 150 relacji Radziejów - Dobrze, jako odgałęzienie od gazociągu wysokiego ciśnienia DN 700 Gustorzyn - Mogilno.

Aby gazyfikacja była możliwa należy:

- wybudować gazociąg DN 150 Radziejów - Dobrze
- wybudować stację redukcyjno - pomiarową I^o

wybudować sieć gazociągów rozdzielczych średniego ciśnienia

stan obiektów dziedzictwa kulturowego

Dwór późnoklasycytyczny w Krzywosądz z poł. XIX wieku

Budowla murowana, parterowa, jedenastoosiowa, zwrócona frontem ku południowi, z ryzalitem na osi frontu i przybudówką od wschodu, łączącą korpus z czworoboczną dwukondygnacyjną wieżą – basztą. Dwór w ciągu kilku lat przebudowywano nadając mu charakter romantyczny, nawiązujący w swoim zdobnictwie do motywów średniowiecza. Elewacja frontowa to trójosiowy ryzalit zwieńczony trójkątnym przyczółkiem, w którym znajduje się stiukowa dekoracja z narzędziami rolniczymi. Po bokach ustawione są postumenty z wazonami, na przyczółku akroterio.

Pomnik Nagrobny Heleny z Góreckich-Modlińskiej (1861-1884), wnuczki Adama Mickiewicza

Helena Gorecka była córką Marii Mickiewicz i Tadeusza Goreckiego. Dzieciństwo spędziła w Paryżu a po zaślubieniu w 1883r. Eligiusza Modlińskiego osiedliła się w Zakrzewie. Zmarła mając zaledwie 23 lata i została pochowana na cmentarzu w Krzywosądz. W pobliżu dworu Modlińskich wśród pomników nagrobnych innych członków rodu, został wzniesiony pomnik upamiętniający wnuczkę Adama Mickiewicza.⁴

Obelisk przy Szkole Podstawowej w Krzywosądz

⁴ M.Eznarska, B. Rolirad „Siedziby ziemiańskie w powiecie radziejowskim”, Radziejów 2004, s. 15

Poległym na Polu Chwały walcząc o Polskę Niepodległą pod wodzą Józefa Piłsudskiego w latach 1914-1920 Błaszak Walenty, Jędrzejczak Józef, Kiliński Józef, Korzeniewski Józef, Rudnicki Tadeusz.

Pomnik w Krzywosądku przy drodze do Bodzanowa

Poległym za wolność, Całość, Niepodległość niech żywi nie tracą nadziei i przed narodem niosą oświaty kaganiec, A kiedy trzeba, na śmierć idą po kolei jak kamienie przez Boga rzucane na szaniec, J. Słowacki 1916r.

Parki historyczne

Na terenie gminy znajdują się 2 założenia dworsko-parkowe oraz jedno założenie ogrodowe związane z willą dyrektora cukrowni. Stan zachowania poszczególnych założeń przedstawia się następująco:

Dobre - w obrębie założenia zachowane są dwa dwory („stary” i „nowy”), budynek gospodarczy, park, spichlerz oraz brama murowana z początku XX w. Utrzymana jest funkcja mieszkalna dworów, utrzymana funkcja gospodarcza na terenie dawnego folwarku. W obrębie parku zachowany liczny starodrzew. Układ kompozycyjny parku zniekształcony brakiem właściwej pielęgnacji i współczesnymi formami użytkowania (wprowadzona współczesna zabudowa, uprawy warzywne, przedesty, ślady wygrodzeń itp). Założenie wymagające rewaloryzacji.

Dobre - zachowany dwór murowany z 1902 r. , brama wjazdowa z początku XX w., fragment ogrodu wewnętrznego. Dawny układ kompozycyjny założenia zniekształcony współczesnymi zabudowaniami fabrycznymi. Zachowany częściowo starodrzew parkowy.

Dobre - założenie ogrodowe związane z dawną willą dyrektora cukrowni zachowane w stanie zniekształconym, w dużej części zniszczone, z wprowadzonymi współczesnymi formami zagospodarowania z zachowanym starodrzewem. Założenie wymagające rewaloryzacji.

Zespół cukrowni w Dobrem zachowany jest w historycznym układzie przestrzennym z zachowanymi licznymi historycznymi budynkami fabrycznymi, kolonią budynków mieszkalnych pracowników cukrowni, budynkami publicznymi, gospodarczymi itp. Utrzymana jest funkcja zespołu. Ogólny stan techniczny obiektów jest dobry, niezbędne jest jednak prowadzenie remontów bieżących. Budynki pełniące kiedyś funkcje reprezentacyjne winny być poddane remontom kapitalnym przywracającym dawny reprezentacyjny charakter (np. dawny kantor, willa dyrektora, domy mieszkalne urzędników).

Parafia w Krzywosądz

Parafia Wniebowzięcia NMP w Krzywosądz należy do [dekanatu radziejowskiego](#). Nie jest znana data powstania [parfii](#). W połowie [XVI](#) w. Grzegorz Zakrzewski z przydomkiem Zboży wypędził [proboszcza katolickiego](#), a na jego miejsce obsadził [pastora kalwińskiego](#). Przy tej zamianie Zakrzewski zagarnął także majątek kościelny, także kościelne srebra. Żona Zakrzewskiego utrzymywała dla siebie katolickiego kapelana. W tym czasie katolicy z terenu parafii korzystali z katolickich kościołów w [Byczynie](#) i [Sędzinie](#). W roku [1643](#) na miejsce starego kościoła drewnianego, nowy kościół także drewniany, wystawiony został przez właściciela wsi Stanisława Zakrzewskiego. Nowy kościół z drewna dębowego wystawiony został w roku [1863](#) przez Józefa Modlińskiego i jego żonę Ludwikę z Biesiekierskich. W [1883](#) do parafii należały następujące wsie: Krzywosądz, [Smarglin](#), [Czolpin](#), [Dobre](#) i [Przysiek](#). Parafia w tym czasie liczyła 1200 dusz.

Kościół parafialny rzymskokatolicki drewniany pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny

Obecny kościół pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny wraz z dzwonnica powstał w 1861 r. z fundacji Józefa Modlińskiego i jego żony Józefiny z Sokołowskich Modlińskiej. Poprzednie kościoły były drewniane wzniesione w latach 1643 oraz 1788.

Jest to budowla neogotycka drewniana, o konstrukcji zrębowo-słupowej na fundamencie granitowym. W południowo-zachodnim narożu znajduje się głaz z wyrytą datą 1861. Prezbiterium dwuprzęsłowe, z objętymi bryła korpusu przybudówkami po bokach, ponad którymi znajdują się łoże kolatorskie. Korpus kościoła trójnawowy pseudohalowy, z przybudówką na osi mieszczącą kruchtę. Okna i przeźrocza nad wejściami ostrołukowe. Dach kryty blachą. Od wschodu czworoboczne wieżyczki, od zachodu nadbudowana kwadratowa wieża. Kruchta zakończona ażurową balustradą. Ołtarz główny, ambona, chrzcielnica i ławy kolatorskie z herbem Tępa Podkowa. W lewym bocznym ołtarzy obraz św. Antoniego z Dzieciątkiem, barokowy z XVII wieku, ponadto monstrancja barokowa z połowy XVIII wieku z cechą miejską Torunia, gotycki kielich z XV wieku.⁵

Krzywosądz - Neogotycka dzwonnica rok b. 1861

Krzywosądz - Kościół Parafialny

⁵ Publiczne Gimnazjum w Dobrem, „Przyroda, Historia, Społeczeństwo i Gospodarka Miejscowości oraz Gminy Dobre, Dobre 2006, s. 21

Wykaz zabytków Krzywosądz

- Kościół parafialny rzymskokatolicki drewniany pw. Wniebowzięcia NMP – 1861 – 63 r.
- Pozostałość Parku Dworskiego - druga poł. XIX w.
- Zajazd murowany obecnie dom - poł. XIX w.

Wykaz dóbr kultury w Krzywosądz

- Dzwonnica drewniana przy kościele - 1861 r.
- Dwór murowany obecnie plebania - 1850-60r.
- Kapliczka murowana - poł. XIX w.
- Kapliczka murowana - kon. XIX w.
- Szkoła murowana

III. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI, W KTÓREJ BĘDZIE REALIZOWANA OPERACJA

Analiza SWOT

W ramach niniejszego *Planu Odnowy Miejscowości Krzywosądz* dokonano identyfikacji uwarunkowań, które wpływają lub mogą wpływać na środowisko w którym funkcjonuje.

3.1. Określenie słabych i mocnych stron sołectwa Krzywosądz.

Mocne strony (STRENGTHS)

1. Dobry gospodarz jakim jest wójt oraz aktywna i otwarta społeczność lokalna.
2. Pełne zwodociągowanie.
3. Pełna telefonizacja.
4. Dobra sieć komunikacyjna
5. Dobre gleby, malownicze położenie.
6. Wysoki poziom nauczania w szkole podstawowej i gimnazjum.
7. Dobra opieka społeczna, bezpieczeństwo niski poziom przestępczości.
8. Występuje grupa rolników prowadzących produkcję rolną na wysokim poziomie.
9. Walory krajobrazowe (łąki).

10. Ochotnicza Straż Pożarna.

Słabe strony (WEAKNESSES)

1. Słabe powiązania z zewnętrznym układem komunikacji drogowej.
2. Niedostosowanie nośności dróg do występującego transportu.
3. Słaba oferta dotycząca spędzenia wolnego czasu przez młodzież.
4. Wysokie koszty funkcjonowania gospodarki wodno-ściekowej.
5. Powolny rozwój, a wręcz zanikanie przemysłu.
6. Brak możliwości rozwijania kultury sołectwa.
7. Brak promocji walorów przyrodniczych sołectwa.
8. Wysoki poziom bezrobocia.
9. Mała aktywność społeczna.
10. Niski poziom estetyki zabudowań.

3.2. Szanse i zagrożenia determinujące rozwój m. Krzywosądz.

Szanse (OPPORTUNITIES)

1. Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego w oparciu o pomoc zewnętrzną.
2. Podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców.
3. Rozszerzenie programu edukacji (kursy doszkalające, przekwalifikowania zawod. itp.).
4. Pozyskanie kapitału zewnętrznego.
5. Osiągnięcie wysokiej pozycji społeczno-gospodarczej.
6. Rozwój agroturystyki.
7. Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości.
8. Lokowanie inwestycji gospodarczych na wsi.

Zagrożenia (THREATS)

1. Dalsze likwidowanie istniejących zakładów produkcyjnych.
2. Dalsze ubożenie społeczeństwa.
3. Wzrost patologii społecznych.
4. Zła polityka państwa wobec wsi.
5. Odpływ ludzi wykształconych.

6. Rosnąca przestępczość.
7. Niestabilne, ciągle zmieniające się przepisy prawa.

Na podstawie tej analizy opracowano kierunki rozwoju miejscowości Krzywosądz:

1} poprawa sytuacji ekonomicznej poprzez:

- tworzenie warunków dla rozwoju nowoczesnych zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego,
- tworzenie warunków i zachęt dla inwestorów,
- podniesienie poziomu wykształcenia i przygotowania zawodowego dla potrzeb rynku pracy,
- tworzenie klimatu społecznej akceptacji dla inwestycji,
- tworzenie warunków dla optymalizacji produkcji rolnej.

2} poprawa warunków środowiska przyrodniczego w wyniku:

- zmian sposobu użytkowania gleb niskich klas bonitacyjnych,
- poprawy gospodarki wodnej,
- poprawy walorów estetyczno-krajobrazowych,
- rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej oraz odpadami stałymi.

3} poprawa infrastruktury gospodarczej i technicznej w wyniku:

- poprawa stanu technicznego dróg,
- przebudowa sieci elektroenergetycznej SN i NN,
- zmiana nośników energetycznych i ochrona powietrza,
- stworzenie bazy materialnej i organizacyjnej dla rozwoju kultury, sportu i turystyki,
- poprawa sytuacji społecznej i zdrowotnej mieszkańców,
- powołanie instytucji zajmującej się rozwiązaniem problemów społecznych.

Rozwój społeczno-gospodarczy w skali lokalnej jest bezpośrednio związany procesami zachodzącymi w otoczeniu społeczności lokalnych. W obecnym systemie gospodarki rynkowej, otoczeniem, które może mieć wpływ na wykorzystanie szans rozwojowych jest zarówno otoczenie bliskie jak i dalsze. Gospodarka województwa wywiera bezpośredni wpływ na procesy zachodzące w powiatach i gminach, które z kolei mają wpływ na gospodarkę najmniejszej nawet miejscowości. Otoczenie dalsze, w postaci gospodarki kraju i gospodarki światowej we współczesnych czasach ma nie mniejsze znaczenie jak stan gospodarki w najbliższym sąsiedztwie. Procesy społeczne i ekonomiczne, zachodzące w

krajach bezpośrednio sąsiadujących z Polską jak i dalszych znajdują odbicie w kondycji poszczególnych firm i całych branż gospodarczych. Ważnym czynnikiem warunkującym rozwój są strategie rozwoju formowane na poziomie kraju, województwa, powiatu i gminy. W związku z tym przy ustalaniu celów odnowy miejscowości Krzywosądz wzięto pod uwagę:

- Strategiczne Wytyczne Wspólnoty (SWW)
- Strategiczne Wytyczne UE dla Polityki Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Strategię Rozwoju Kraju 2007-2015,
- Narodową Strategię Spójności (NSRO),
- Narodową Strategię Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013,
- Strategię Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- Strategię Rozwoju Powiatu Radziejowskiego,
- Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Radziejowskiego,
- Strategię Rozwoju Gminy Dobre,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Dobre,
- Realizowane zadania w ramach Kontraktu Wojewódzkiego,
- Oczekiwania mieszkańców sołectwa Krzywosądz.

Wszystkie działania związane z realizacją projektów zawartych w *Planie Odnowy Miejscowości Krzywosądz* są spójne z działaniami realizowanymi na podstawie wyżej wymienionych dokumentów.

IV. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I PRZEDSIĘWZIEĆ AKTYWIZUJĄCYCH SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ

Tabela Wieloletniego Planu Inwestycyjnego zawiera przedsięwzięcia inwestycyjne, które zostały uzgodnione przez Radę Sołecką i mieszkańców miejscowości Krzywosądz. Jako zadanie priorytetowe wskazano „Prace konserwatorskie na elewacji kościoła p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Krzywosądz”. Przedstawione przedsięwzięcia zostały zaplanowane na lata 2014-2021 i będą realizowane w ramach zadań własnych gminy i w oparciu o Wieloletni Plan Inwestycyjny. Jedno z tych zadań będzie finansowane przez Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW) w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Natomiast inne inwestycje sfinansowane będą przy udziale budżetu gminy i dostępnych funduszy pozabudżetowych. Część wskazanych przedsięwzięć nie posiada jeszcze dokumentacji technicznej, która sporządzana będzie systematycznie w miarę dostępności środków finansowych.

Planowane zadania do realizacji w latach 2014 – 2021

/obejmujące zasięgiem sołectwo Krzywosądz/

Lp.	Nazwa zadania inwestycyjnego	Okres realizacji rozpoczęcia zakończenia	Nakłady przewidywane wg kosztorysu	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	Prace konserwatorskie na elewacji kościoła p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny	2015	224 961,78	X	224 961,78	X	X	X	X	X	X
2.	Przebudowa stacji uzdatniania wody w Krzywosądz	2014 2016	810 000,00	10 000	300 000	500 000	X	X	X	X	X
3.	Modernizacja drogi w miejscowości Krzywosądz nr 180102C	2017	300 000	X	X	X	300 000	X	X	X	X
4.	Zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego OSP Krzywosądz	2015	300 000	X	300 000	X	X	X	X	X	X

Lp.	Nazwa zadania inwestycyjnego	Okres realizacji <u>rozpo-częcia</u> <u>zakończenia</u>	Nakłady przewidy-	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
5.	Remont budynku szkoły podstawowej w Krzywosądzy	<u>2017</u> 2019	615 00 0,00	<u>X</u>	X	X	15 000	300 000	300 000	X	X

Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną

I Opis zadania priorytetowego:

1. nazwa: **Prace konserwatorskie na elewacji kościoła p.w. Najświętszej Marii Panny**
2. cel:
 - poprawa wizerunku kościoła
 - konserwacja zabytku
 - powstrzymanie niszczenia
3. przeznaczenie:

Kościół od wielu lat służy parafianom. Jest to już zabytek. Prace konserwatorskie mają na celu powstrzymanie niszczenia oraz wzmocnienie i stabilizacja.
4. harmonogram realizacji: 2015
5. kwota końcowa: 224 961,78
źródło pozyskania: środki własne parafii, środki Unii Europejskiej, PROW 2007-2013
działanie „Odnowa i rozwój wsi”

II

1. nazwa: **Przebudowa stacji uzdatniania wody w Krzywosądzu**
2. cel:
 - rozwój infrastruktury technicznej, dostosowanej do wymogów UE,
 - poprawa niezawodności zaopatrzenia mieszkańców w wodę pitną, w tym poprawa jakości wody,
 - uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej.
2. przeznaczenie:
 - Prace modernizacyjne mają na celu poprawę jakości wody poprzez zwiększenie wydajności urządzeń do poboru i uzdatniania wody oraz zmianę technologii uzdatniania wody. W przypadku rozbudowy oczyszczalni ścieków możliwa będzie dalsza rozbudowa systemu kanalizacji ściekowej w gminie Dobre. Realizacja inwestycji przyczyni się do osiągnięcia polskich oraz europejskich standardów i norm jakościowych, a tym samym znaczącej poprawy ochrony środowiska naturalnego i jakości życia na obszarze gminy.
3. harmonogram realizacji: 2014-2016
5. 1) kwota końcowa: 810 000,00

2) źródło finansowania: środki własne gminy Dobre, środki Unii Europejskiej, inne.

III

1. nazwa: **Modernizacja drogi w miejscowości Krzywosądz nr 180102C**

2. cel:

- rozwój infrastruktury technicznej;
- wzrost bezpieczeństwa na drodze;
- poprawa estetyki wsi;
- poprawa jakości życia mieszkańców.

3. przeznaczenie:

zadanie polega na remoncie drogi. Ma na celu zwiększenie bezpieczeństwa na drodze oraz rozwój infrastruktury technicznej. . Przyniesie to również korzyści w postaci zwiększonego bezpieczeństwa dojazdu do różnych punktów na terenie gminy Dobre. Ponadto realizacja projektu zwiększy atrakcyjność turystyczną gminy. Dla podniesienia estetyki wsi, walorów turystycznych i jakości życia na obszarach wiejskich koniecznym jest podjęcie działań, poprawiających wygląd i estetykę, a zarazem bezpieczeństwo ruchu drogowego.

4. harmonogram realizacji: 2017

5. kwota końcowa: 300 000,00

źródło finansowania: środki własne Gminy Dobre, środki Unii Europejskiej, inne

IV

1. nazwa: **Zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego OSP Krzywosądz**

2. cel:

- zwiększenie bezpieczeństwa
- możliwość sprawniejszego niesienia pomocy

3. przeznaczenie:

Samochód będzie przeznaczony dla strażaków OSP Krzywosądz. Będzie on wykorzystywany w czasie wypadków, pożarów a także pomocy przy usuwaniu skutków klęsk.

4. harmonogram realizacji: 2015

5. kwota końcowa: 300 000

źródło finansowania: środki własne Gminy Dobre, środki Unii Europejskiej, inne

V

1. nazwa: **Remont budynku szkoły podstawowej w Krzywosądku**

2. cel:

-poprawa wyglądu szkoły;

-zadowolenie dzieci i rodziców;

3. przeznaczenie:

Do szkoły podstawowej uczęszcza wiele dzieci z okolicznych miejscowości. Budynek wymaga remontu. Remont pozwoli na użytkowanie szkoły przez kolejne lata, a odnowiony i wyremontowany budynek na pewno ucieszy dzieci i rodziców.

3. harmonogram realizacji: 2017-2019

4. kwota końcowa: 615 000,00

źródło finansowania: środki własne Gminy Dobre, środki Unii Europejskiej, inne

V. OPIS I CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU

Obszar gminy, tym samym obszar, na którym będą realizowane operacje, charakteryzuje się mało urozmaiconą rzeźbą powierzchni. Wynika to z faktu, że rzeźba terenu została ukształtowana w czasie ostatniego zlodowacenia skandynawskiego, głównie w formie wysoczyzny morenowej płaskiej. Tereny równinne, to najczęściej pola uprawne, położone na najbardziej urodzajnych glebach – czarnych ziemiach kujawskich. Do form negatywnych rzeźby terenu należą dość licznie występującymi zagłębieniami wypełnionymi najczęściej niewielkimi oczkami wodnymi oraz rowami.

Pod względem fizjograficznym teren gminy należy do podprowincji Pojezierza Południowo Bałtyckiego, makroregionu Pojezierza Wielkopolskiego, mezoregionu Pojezierza Kujawskiego. Zróżnicowanie fizycznogeograficzne wywiera konsekwencje dla wszystkich komponentów środowiska geograficznego. Wyraźnie zaznacza się zróżnicowanie typów gleb i ich przydatności dla rolnictwa. Na terenie gminy rzeźba terenu jest mało zróżnicowana. Wyróżniającym się w terenie akcentem geograficznym jest dolina Bachorzy oraz stosunkowo niewielkie pagórki morenowe w południowej części gminy w sąsiedztwie miejscowości Buczyna i Szczebłotowo. Pod względem hydrograficznym gmina usytuowana jest w obrębie obszaru dwóch dorzeczy: Wisły i Odry. Przy północnej granicy gminy przebiega kanał Bachorze łączący Gopło ze Zgłowiączką, z którą łączy się na północ od Brześcia Kujawskiego. Kanał zbiera wody z przeważającej części gminy. Elementem sieci hydrograficznej jest ponadto sieć rowów i cieków oraz jezioro Dobre. Klimat na obszarze gminy podobnie jak na terenie całego powiatu radziejowskiego jest typowym dla Polski i ma wyraźnie zaznaczone cechy przejściowe pomiędzy oddziaływaniem wpływów oceanicznych z zachodu i kontynentalnych ze wschodu. Związane z tym częste zmiany napływu mas powietrza różnego pochodzenia przyczyniają się bezpośrednio do znacznej zmienności stanów pogodowych. Rejon powiatu radziejowskiego jest szczególnie zagrożony deficytem wody. Obszar ten charakteryzuje się najmniejszymi w Polsce rocznymi opadami atmosferycznymi (około 500 mm). Na miesiące letnie przypada największa ilość opadów. Suma opadów od kwietnia do sierpnia wynosi tu mniej niż 250 mm. Wiatr w tym rejonie ma przeważnie kierunek z sektora zachodniego i południowo-zachodniego.

Średnia roczna temperatura wynosi 7,8 0 C, natomiast średnia roczna temperatura dla miesięcy najcieplejszych i najzimniejszych wynosi odpowiednio 18,2 0 C dla lipca i -2,7 0 C dla lutego.

Przewodniczący Rady

Tomasz Kuźba

UZASADNIENIE

Plan Odnowy Miejscowości Krzywosądz jest załącznikiem do wniosku o dofinansowanie zadania pn. :”Prace konserwatorskie na elewacji kościoła p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Krzywosądz”. Wniosek należy złożyć do dnia 6 października 2014 r. na podstawie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 oraz zgodnie z § 6 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. 2013.501; z 2014.665).

Plan Odnowy Miejscowości Krzywosądz to ustalenie priorytetów zadań przeznaczonych do wprowadzenia w życie w celu poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej. To plan umożliwiający pozyskanie środków pochodzących ze źródeł lokalnych, regionalnych, krajowych i zagranicznych.

Zmiany Planu Odnowy Miejscowości wynikają ze zmian w rozdziale IV „Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną” w tabeli planowane zadania do realizacji. Wprowadza się również zmiany w opisie przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną oraz dodaje się rozdział V „Opis i charakterystykę obszarów o szczególnym znaczeniu”.